

# Kdo je osoba pověřená a osoba odpovědná

redakce Elektro, Ing. Michal Kříž, IN-El s. r. o.

**Kdo se podle normy ČSN 33 1500 čl. 2.2 a 2.3 rozumí pod pojmem pověřený pracovník, jakou má mít kvalifikaci podle vyhlášky č. 50/1978 Sb. a co má záznam o kontrole obsahovat?**

Termín „pověřený pracovník“ je definován v příloze ČSN 33 1500 jako pracovník s příslušnou kvalifikací podle předpisů orgánů státního odborného dozoru pro provádění nebo řízení prací, **prokazatelně pověřený organizací k provádění kontrol elektrických zařízení**. Takže podle našeho názoru to má být **pracovník s kvalifikací** podle § 5 až 8 vyhlášky č. 50/1978 Sb., kterého organizace písemným dokumentem (příkazem, organizačním řádem apod.) pověřil prováděním kontrol elektrických zařízení.

Samotný **záznam o kontrole** elektrického zařízení by měl obsahovat údaj, co bylo na zařízení prohlédnuto a funkční zkouškou zkontrolováno (zapnutí, vypnutí apod.), informaci o ověření spojitosti ochranného vodiče, přinejmenším informaci, že bylo ověřeno, že neživé ani cizí vodivé části nejsou pod napětím, a údaj, kdy bylo zařízení zkontrolováno, a podpis pověřeného pracovníka.

**V článku 4.3 ČSN EN 50110-1 ed. 2 je uvedeno, že „pro každé el. zařízení musí být určena odpovědná osoba“.**

**Jaký je rozsah odpovědnosti a činnosti této osoby?**

Osoba odpovědná za elektrické zařízení je podle ČSN EN 50110-1 osoba pověřená s konečnou odpovědností za stav a provoz elektrického zařízení. Pokud je to organizačně žádoucí, mohou být některé odpovědnosti přeneseny na jiné osoby.

Z právních předpisů vyplývá, že za stav zařízení v právním slova smyslu odpovídá majitel, resp. provozovatel zařízení, tj. příslušná právnická nebo podnikající fyzická osoba. Přitom právnická nebo podnikající fyzická osoba, pokud se nerozhodne být sama osobou odpovědnou za elektrické zařízení, stanoví a pověří osobu, která bude za elektrické zařízení odpovědná. Tato osoba odpovídá za to, že elektrické zařízení je udržováno a provozováno podle platných technických předpisů a norem a že je ve stanovených termínech kontrolováno. Zároveň musí také vědět, co se s příslušným elektrickým zařízením, za které je odpovědná, děje: zda je zařízení v provozu, probíhá na něm oprava, zda je vypnu-

to a zajištěno, zda je připraveno k uvedení do provozu atp.

**Jakou musí mít kvalifikaci?**

Záleží na tom, zda tato osoba řídí nebo neřídí provoz elektrického zařízení. Jestliže neřídí, nemusí být tato osoba ve smyslu vyhlášky č. 50/1978 Sb. ani osobou znalou nebo poučenou. Z hlediska elektrotechnické kvalifikace může být ve smyslu uvedené vyhlášky č. 50/1978 Sb. dokonce pouze osobou seznámenou.

Pokud však tato osoba řídí provoz elektrického zařízení, tzn. že přímo rozhoduje o bezpečnosti tohoto provozu a těchto elektrických zařízení, musí splňovat požadavky na kvalifikaci stanovené vyhláškou č. 50/1978 Sb.. Obdobně osoba odpovědná za elektrické zařízení musí mít příslušnou kvalifikaci, jestliže je zároveň osobou provádějící přímo údržbu a opravy elektrických zařízení provozovatele, tj. svého zaměstnavatele.

Také vlastní-li právnická nebo podnikající fyzická osoba licenci nebo oprávnění na dodavatelskou činnost nebo údržbu elektrických zařízení či rozvod elektrické energie, musí mít pověřená osoba odpovědná za elektrické zařízení elektrotechnickou kvalifikaci podle vyhlášky č. 50/1978 Sb. v rozsahu odpovídající prováděné činnosti.

Těž jestliže právnická nebo podnikající fyzická osoba provádí údržbu vlastních elektrických zařízení sama, musí k tomu pověřit osobu odpovědnou za elektrické zařízení. Ta pak musí mít elektrotechnickou kvalifikaci ve smyslu vyhlášky č. 50/1978 Sb. v rozsahu odpovídající prováděné činnosti.

**Koho ve firmě touto osobou jmenovat – musí jít o pracovníka elektroúdržby, vedoucího údržby, nebo jinou technickou funkci?**

Osoba odpovědná sjednává (smluvně zařazuje) údržbu a opravy elektrických zařízení. To mohou provádět další příslušně kvalifikované osoby. Rovněž jiné osoby mohou být pověřeny tím, aby seznamovaly zaměstnance s elektrickým zařízením, s kterým přicházejí do styku, a aby je poučovaly z hlediska jeho obsluhy.

Nejde o uplatňování „pod-“ nebo „nad-“ řízení nebo o to, že osoba odpovědná za elektrické zařízení by nějakým způsobem zasahovala do kompetencí osob provádějících údržbu z hlediska jejich vlastní práce. Osoba odpovědná za elektrické zařízení potřebuje „organizačně“ vědět, co údržbáři budou se zařízením během údržby provádět, resp. jaké části zařízení bude třeba pro zajištění bezpečnosti vypnout apod. Potřebuje také vědět, kde se bude údržba provádět, aby zabránila jiným

činnostem na témže zařízení, které by mohlo pracovníky údržby ohrozit. Takto je nutné chápat i požadavek čl. 7.2.1 ČSN EN 50110 o „schvalování veškerých pracovních postupů na provádění údržby“ osobou odpovědnou.

**Jaká jiná činnost je pro tuto osobu stanovena?**

Jestliže při větším rozsahu a složitosti elektrického zařízení osoba odpovědná za elektrické zařízení stanoví a pověří další osoby, které budou odpovídat za dílčí část nebo úsek elektrického zařízení, musí tyto další pověřené osoby mít elektrotechnickou kvalifikaci podle vyhlášky č. 50/1978 Sb. v rozsahu odpovídající prováděné činnosti. Osoba odpovědná za elektrické zařízení odpovídá za vypracování místních pracovních a bezpečnostních předpisů (MPBP), které stanovují základní požadavky na bezpečnou činnost na elektrických zařízeních. Osoba odpovědná za elektrické zařízení má stanovit, s ohledem na možná rizika, které činnosti může která osoba vykonávat.

**Musí být tato osoba zaměstnancem provozovatele elektrického zařízení, nebo může provozovatel tuto činnost zajistit smluvně externím pracovníkem s příslušnou kvalifikací v oboru elektro?**

Z tohoto hlediska podle našeho názoru nic nebrání tomu, aby si podnikající osoba smluvně zajistila spolupráci s externím pracovníkem, na kterého také ve smlouvě přenechá odpovědnost za elektrické zařízení a další podmínky vzájemné spolupráce (viz dále). Tím se osobou odpovědnou za elektrické zařízení provozovatele stane externí pracovník.

Tento smluvní externí pracovník se bude starat o pravidelné kontroly a revize elektrického zařízení provozovatele. Musí však být okamžitě informován, jestliže na elektrickém zařízení došlo k závadě, a musí v takovém případě poskytnout provozovateli elektrického zařízení odbornou pomoc (to znamená, že jestliže nemůže závadu sám okamžitě odstranit, musí především zajistit bezpečnost a dát příslušné pokyny k uvedení zařízení do provozuschopného stavu).

Dále musí být informován o tom, zda na zařízení probíhá oprava, zda je zařízení vypnuté a zajištěné, je připraveno k uvedení do provozu apod. Podstatné informace o stavu elektrického zařízení musí podle potřeby předávat provozovateli zařízení.

V souvislosti s provozem zařízení se musí odpovědný externí pracovník starat také o pořízení pracovníků, kteří s elektrickým zaříze-

ním provozovatele zacházejí a používají je (tito pracovníci musí vědět, že před uvedením elektrického zařízení do provozu je musí prohlédnout; v případě zjištění závady nesmějí zařízení provozovat a musí se obrátit na uve- deného odpovědného pracovníka).

Odpovědný externí pracovník zodpoví- dá také za vypracování místních pracovních a bezpečnostních předpisů (MPBP), které stan- ovují základní požadavky na bezpečnou čin- nost na elektrických zařízeních.

Co se týče toho, že osoba odpovědná za elektrické zařízení má také, s ohledem na možná rizika, stanovit, které činnosti na elek- trickém zařízení může která osoba vykoná- vat, v běžném provozu vybaveném elektric- kým zařízením určeným pro užívání laiky by se tento požadavek mohl týkat pouze osob se změněnou pracovní schopností.

**Platí ustanovení odpovědné osoby za elektrické zařízení též pro školy, úřady, muzea apod.?**

Vždy záleží na tom, zda může daná osoba svým jednáním (prací i obsluhou) přímo ovlivňovat bezpečnost elektrické- ho zařízení. Nepředpokládáme tedy, že by muzea, školy, úřady apod. musely jako osobu odpovědnou za elektrické zařízení zaměstnávat osobu s odbornou způsobilos- tí, počínaje způsobilostí podle § 5 vyhláš- ky č. 50/1978. (Je však možné, že pro vět- ší komplexy objektů to bude v některých případech vhodné.)

**Může osoba odpovědná být osoba poučená? Nebo to může být z hlediska elektrotechnické kvalifikace a ve smyslu vyhlášky č. 50/1978 Sb. osoba seznámená?**

Opakujeme, že „osoba odpovědná za elektrické zařízení“ je osobou s konečnou zodpovědností pověřenou za stav a provoz elektrického zařízení. Přitom, pokud je to vyžadováno, mohou být některé odpovědnos- ti přeneseny na jiné osoby. V souladu s tím, jak otázku odpovědnosti a kvalifikace uvede- né osoby vysvětluje TNI 34 3100 (technická normalizační informace, kterou k uvedené normě vydal ČNI), je možné uvést, že oso- ba odpovědná za elektrické zařízení odpoví- dá za to, že elektrické zařízení je udržováno a provozováno podle platných technických předpisů a norem a je revidováno ve stano- vených termínech.

K tomu uvedená osoba nepotřebuje mimo- řádnou elektrotechnickou kvalifikaci. V pod- statě za zařízení odpovídá po formální stránce (nikoliv pejorativně „formálně“ – že by nedě- lala nic). Její práce a odpovědnost spočívá- jí v tom, že sleduje, zda jsou plněny všechny náležitosti z hlediska bezpečnosti elektrické- ho zařízení, popř. i elektrické instalace.

Tato osoba může být z hlediska elektro- technické kvalifikace ve smyslu vyhlášky č. 50/1978 Sb. osobou seznámenou, tedy oso- bou, od níž není elektrotechnické vzdělání vyžadováno. ☒

## Ing. Michal Kříž získal ocenění ČNI – čestné uznání Vladimíra Lista pro rok 2006

Ing. Michal Kříž se po dlouhou dobu zabýval normalizací v ČNI a v předcháze- jících organizacích. Nyní i nadále aktivně pracuje jak v národní, tak i v mezinárodní normalizaci jako odborník na elektrotech- nické předpisy. Zastává funkci předsedy Elektrotechnického normalizačního výbo- ru od jeho založení a je předsedou TNK 21



Ing. Michal Kříž (vlevo) přebírá ocenění z rukou Ing. Otakara Kunce, CSc., ředitele ČNI



Skupina oceněných Cenou Vladimíra Lista (Ing. Vratislav Horálek, DrSc.) a čestnými uznáními za rok 2006 - prof. Ing. Felix Kolmer, DrSc., Ing. Michal Kříž, Ing. Jana Lukešová, Petr Remeš, Ing. Roman Žoufal, CSc.)

pro odbornou terminologii. Velkou pozor- nost věnuje odbornému názvosloví, zejmé- na v souvislosti s průběžným zpracováním Mezinárodního elektrotechnického slovní- ku. Je autorem mnoha článků a publika- cí odborných i popularizačních. Nezane- dbatelná je též jeho rozsáhlá přednášková činnost. Svou publikační a přednáškovou činností přispívá nejen k rozvoji oboru a k jeho popularizaci, ale také k vytváře- ní nezbytné zpětné vazby s elektrotech- nickou praxí.

## Milan Horák



majitel tiskárny  
Tisk Horák a. s.

(tisk titulů FCC Public  
Automa, Elektro, Světlo)

**V jakém znamení jste narozen? Mys- líte, že nějak promlouvá do Vašeho povo- lání?**

Jsem narozen ve znamení Střelce a roz- hodně si na ně nestěžuji. Myslím, že prá- vě toto znamení mi do povolání promlouvá dost značně: jsem opatrný, ale někdy nevá- hám střílet svá rozhodnutí od boku.

**Je to náhoda, že jste právě majitelem tiskárny? Povězte nám něco o své původ- ní profesi.**

V roce 1970, to mi bylo šestnáct let, jsem se začal učit tiskařem a věřte, že jsem o oboru nevěděl vůbec nic. Měl jsem spoustu jiných zájmů a skoro jsem ani netušil, kde tiskárna stojí. Postupem času jsem ale do oboru pro- nikal, pochopil jeho specifika a lze říct, že mi opravdu přirostl nejen k srdci. I to mi pomoh- lo v nelehkých začátcích podnikání. To, že jsem koupil tiskárnu, ve které jsem se původ- ně vyučil a pracoval, bylo jen logické vyús- těnění mého podnikatelského záměru.

**Co konkrétně nebo jakou literaturu právě čtete?**

Svou profesí doslova žiji, a tak se věnuji i odborné literatuře o ní – jednání se zákaz- níkem, vedení firmy, marketing apod. No, znáte to. Kromě toho však čtu, zejména v poslední době, i o golfu a o mnoha dal- ších věcech mezi těmito dvěma póly.

**Hrajete na nějaký hudební nástroj?**

Ne, ne, bohužel, v tomto ohledu jsem „antihluk“. Kdybych však musel, asi bych na hřeben dokázal zahrát „Dó lesíčká ná- čekanou ...“ (praktická ukázka).

**Ke kterému sportu máte nejbližší vztah?**

Tak to jste se trefil přesně, bez sportu si život vůbec nedovedu představit! I pro- to provozuji u nás v Ústí nad Labem kromě tiskárny i sportovní areál. A na squash, golf, tenis, ale i na další sporty si udělám čas kdykoliv.

**Které lidské vlastnosti nejvíce oce- ňujete?**

Věřte, že každou chvíli si vzpomenu na svého tátu, který mi vždycky říkal „S poctí- vostí nejdál dojdeš“.

**Řídíte se nějakým mottem?**

Myslím, že se hezkým obloukem vra- címe ke Střelci. No, přece: *Co tě nezabi- je, to tě posílí.*

(jk)